

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

יח.

עין משפט
ג'ר מצוה

בט ב מיי פ"ט מהל' רמב"ם
ה"ל: מ"י פ"ט מהל' צבורות
ה' א טו"ט ע"ד י"ד מ'
ש"ט פ"ט א:

רבינו גרשום

סבר לה כר' יוסי. ואמתי
לרבא לא דרשין דתנא קמא
סבר א' אפשר לצמצם והויין
שתייהן רחוקות כדאמרן
בתנאי: והוי' כר' יוסי
קמא א' אי אפשר לצמצם
אם כן לא מצינו דלא הוויין
חדא קרובה: יביאו עגלה
אחת בשותפות ויתנו. אם
אני הקרובה תבא העגלה
עלי ואם בתרתי הקרובה
תבא עליה: מאי הוי עליה.
לרבנן אפשר וא' אפשר:
קמא ש"מ א' אפשר לצמצם
לרבנן ומשום הכי יביאו
אחת ויתנו כדאמרן: אמר
ר' חייא משמיה דר' יוחנן
בשמינין דאמר ר' עקיבא
היינו שיטתו איזה הוא
הבחושי מן האחד ויטול
הבחושי הכושי בלבד: א"ל
ר' חייא לר' יוחנן. בשעה
שלמד זה הלכה ממנו:
והוא אגון משמנין תנן.
דמשמע שיהלוק העלוי
בשהו: כפנייתא. תמריס
רביס: מסיפא. מדוקיא
ר' יוסף המוציא מחבירו ע"ה
דאי ס"ד משמנין בניהן
להלוק הכל בשהו ביספא
נמי ליפלגו בשהו: אלא
מאי משמנין. שכן היא
בניהן. כלומר דסברא ליה
לחלוץ ר' עקיבא דאי הוה על
ההתחונת דרשין כחוש
והשומן שחברו מוטב מזה
הוא ביניהן ואמר לו ישראל
איימי ראה דהאי בכור
שוקול ואי לא לית לך
תו מריד: מ"ט דר' מאיר.
דמחייב במתנות. א' לר'
עקיבא לא צריך למיבעי
מ"ט מחייב משום דכיון
דבצריך ליה ריעיה ונסתבא
דאי דינו שיהא חייב
במתנות הואיל ואסתבא
ליה אלא לר' מאיר דלא
מצריך ליה ליתבא אמאי
מחייב במתנות הא אמתי
ש' לו דין בכור עליו:
אמר ר' יוחנן הואיל וכהן
הוא עליו מב' צדדין כו'.
ומשום הכי אמר לא שנתא
חייב במתנות. ואי ספריס
דכתיב בהו מ"ט דר' עקיבא
למחייב נמי ליבעי רהואיל
וכא עליו כהן כו': עשו
את שאינו זוכה בו כהן
שהוא ביד ישראל שפטור
מן המתנות כיוכה באותו
שהוא ביד כהן שפטור
ואע"ג דלא זכא ביה באידין
שויה רבנן כמאן דזכא ביה
וחשוב כמו שמכור לישראל
בכור במימור בשביל זה
שחבו כהן לצמצמו נמצא
שחליפין דארתו של ישראל
הוא ביד כהן ומכר לו
הכל הגוף והמתנות הילכך
פוטור ר' יוסי: הכל מודים
בספק בכור שאין חליפין
ביד כהן. כגון ספק זכר
ונקבה דאין כאן לכהן כלום
ואמר ר' יוסי חייב במתנות:
מהו דתימא טעמא דר'
יוסי. לאו משום חליפין
אלא משום דאי מחייבת
ליה במתנות סבר חולין

לנמצא אותו שקדם הוי עשירי אפי' ישמקו צו והוה ליה כאליו קרא
לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי דאין אחד עשר קדוש שלא נעקר
שם עשירי ממנו וכן צההיא דסוף פ"ב דחולין (דף נה:) דתחת אמו
פרט ליתום דאוקימנא צוה פירש ליתמה וזה פירש לחיים וכן צפרק
צהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא
דבעי רבא הלכו מצדדים אחד הרוב
יש לדמות ההיא דלקמן צפרק
תנא (דף פ:) דאפילו סבר אי אפשר
לנמצא שיהו דאין יכול להכיר אי זה
קדם משום לחצרו ומכיון לקרות
שניהם עשירי וצבת אחת קראם לא
דמי לקרא לעשירי עשירי ואח"כ
לאחד עשר עשירי וצמנוך דקאמר
התם דכל צבת אחת תריוויה קדשי
לאו ממש צבת אחת צמנוס אלא
דפרששין ומיהו קשה דנערוצין
פרק מי שהוציאו (דף ג.) וצפ"ב
דקדושין (דף נה.) פריך מהא
דילאו שנים נעשירי לרבה דלאמר
כל שאינו צוה אחד זה אפי' צבת
אחת אינו ומשמע דקשה ליה דהוה
לן למימר דכיון דצוה אחד זה אין
י"ו האחרון קדוש צבת אחת לא יהא
קדוש זה לא ולא זה כמו מקדש אשה
ואחותה היחיד יכול להיות זה י"ו"ו דל
קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי
אפשר לנמצא ונמנה נעשירי עשירי
מאליו קדוש וי"ל דנמצא פריך
היאך הוא (ה' הקדוש כיון) דלנו
קדוש אלא מחמת דיבורו:

אדאבלת בפנייתא בבבא

דרינמא. פירש
צונטרס צדו"ט שיהיה אולם
תמריס צבצל ומעדן כן עלמך
טרמנו לייצבה וכן פירש רבינו שמואל
צפ"ב צית כור (צ"ב דף ק:) וקשה דהוה
ליה למנקט תמריס דכפנייתא הוא לשון
גריעותא דלאמר צריש צכל מערבין
(ערכין דף כח:) דכפניות אין נקחות
צכסף מעשר אלא אומר דה"פ מוטב
שיהיה לך להיות אצלי ולטרות צכלה
ולפרסה משתייה אולם כפניות
צבצל"ט: עשיו את שאינו זוכה
בזוכה. הא דלאמר צסוף כל הגט (גיטין
דף ג.) גבי מלוה מעות את הכהן
ואת הלוי להיות מפריש עליהם
מתלקס הא מני ר"י דלאמר עשו
את שאינו זוכה כוכה ארצי יוסי
דהכל קאי דלוה ציד כהן שיהי נתן
לו המעות ולא קאי י"ו ארצי יוסי צפ"
שנים אומזין (צ"מ דף ג.) גבי השוכר
א"ר אלעזר הכל מודים בספק בכור שאין
חליפין ביד כהן שהייב במתנות הכל מודים
מאן ר' יוסי פשיטא עד כאן לא קא פמר
ר' יוסי התם אלא דחליפין ביד כהן דעשו
שאינו זוכה כוכה אבל אין חליפין ביד
כהן לא מהו דתימא טעמא דרבי יוסי
דקסבר דאי מחייבת ליה במתנות אתי ליה
לידי גיזה ועבודה אע"ג דאין חליפין ביד כהן
ו קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי יו
כל

סבר לה כר' יוסי הגלילי. וקא מיבעיא לן לרבנן: אי אפשר
לנמצא. הילכך לא היו עורפין דכל אחת אומרת אני איני קרובה:
אפשר לנמצא. וקרובה אפילו קרובות: ויסנו. דפרששין לעיל"ט:
דכוני עלמא אפשר לנמצא. דכרבי יוסי הגלילי סבירא להו: מאי
הוי עלה. אליבא דרבנן: שמי עגלות.
דאפשר לנמצא וקרובה אפי' קרובות:
לייסי סתמי. דהא לא מני לאתנויי
דהא שתייהן שוות: א"א לנמצא.
הילכך מנו לאתנויי: ההוא דכריא נפק
ברישא. דמרוכ צריאותו קדם את
אחיו: הכהן נוטל כחוש. לרבי
עקיבא: והא משמנים סנו. דמשמע
מה שיהי א' השור מחצירו ואומן
דמיס יחלוקן: דאדלנס דפנייתא
צבצל. בעוד שיהיה א' אוכל תמריס
צבצל ומעדן י' עלמך: סרינמא.
האי מילתא דר' עקיבא ודייקנא
לה מסופא: דני הדדי פליגי.
דלתריוויה יהא חלק צשניהם ה"ג
יחלוקן את החי: שומן יהא צניסן.
מה שאחד שמן יפה מחצירו יהא
מוטל צניסיהם ועליו יצאו לדין ויטעון
ישראל לכהן אייתי ראיה כו' כי היכי
דסבר ר' עקיבא צסיפא המוציא
מחצירו עליו הראיה: מאי טעמא
דר"מ. דקמני סתמא דמתני' חייב
צמתנות: אי בכור הוא כוניה דידי.
והאי דשקיל אלא הוי חולין ומסדרנא
י"ו לך ניהלך ושקילנא מתנות מנייה:
עשו שאינו זוכה כוכה. אע"פ שלא
זכה כהן צהאך דהא לא מנא ליה
מעולם עשאוהו כאליו זכה צו הואיל
ומעיקרא הוה שייכא ציה יד כהן
דשמא והאי י"ו ניהו שויה צבנן
כחאן דמעה ליה לזסו צבורה:
ווצין ליה לישראל צמומיה. והדר
שקליה לאידך חילופיה וצכור שמכרו
כהן לישראל פטור מן המתנות דאיתקש
לצ"ב ואיל א' צפרקא קמא (לעיל דף
צ.) צספק צכור א' שאין י' חליפין ציד
כהן. שלא נוטל כלום מתתיו כגון
דקמני מתני' צ"ח: וכן קשה אין כאן לכהן
כלום והאי זכר ספק בכור הוא שנתא
יאאה נקבה תחלה וירעה ויאכל
צמומו לצעלים: שחייב צמתנות.
דהכא ליכא למימר עשאוהו כמי
שמכרו כהן לישראל דהא לא א' צא
י"ו חליפין ליד כהן כלום: אי מחייב
ליה. לספק צכור צמתנות אחי
למימר חולין גמור הוא אחי למישרי
בגיזה ועבודה: ומי מליס אמרה.
דטעמא דרבי יוסי משום גיזה ועבודה
הוא: צספק מעשר. כגון שקפך אחד
מן המעשרין לתוכס דלמרינן צפ"ב
(לקמן דף נח:) כולם יעשו עד שיקטלו
ויאכלו צמומו לצעלים. ס' ספק מעשר
אין כהן צא עליו משני דדדין דאס
מעשר הוא אין לכהן חלק צו דמעשר
קרב שלמים ונאכל לצעלים: ומי מליס
אמרה הכי. דטעמא דרבי מאיר
משום שלא תשתכח תורת מתנות:
כל

א' נלע"ט. וימות י"ט. כח.
שעטת לב. א' צ"ב ק"א:
א' כ"מ י"ב: גיטין ל. ד' ח'
ד"ה אפשר לנמצא ומתוך:
א' צ"ל שיהיה א' אלא צא
חליפין ליד י"ק א' מאן שין
לע"ה. א' נלע"ט ד"ה דאח"כ
מ"ה ספק מעשר אין כהן
א"ס א' צ"ל דלל קריתא השם
דדיה כו' לנמצא ממה פסין
כו' א' דאי אפשר לנמצא שיהי
קדוש י"ק א' צ"ל שיהיה
א' וצבעין ערך כפת פירש
פירי על אמר שאלו ממכסל
לעולם.

הגהות הב"ח

א' ג"מ האני נמי ליפולו:
ב' רש"י ד"ה וס' א"א משמנין
וכי שיהי שרומן מחבירו
ואומן: א' ד"ה חזין וכו'
לצ"ב ואל בפיסקין דף טו
הס"ד: א' ד"ה שחייב וכו'
דהא א' חליפין:
ה' הו"ו (צדף הקדוש) ד"ה
אפשר וכו' הוא קדוש כיון
דאי אפשר לצמצם אינו
קדוש כו':

מוסף רש"י

עד דאכלת בפנייתא.
תמריס צבצל שיהי מעורר
עלמך ולא יהי עוסק מחצירו
ומקמרו ליה (רשב"ם ב"ב
ק"א). עשו שאינו זוכה
בזוכה. צמקומות הרבה
מפני מקנה עשו. לך י"ו ע"י
לע"מ. א' א"ל משמנין כפנייתא
כתיבתן (גיטין ע"ט): א' ע"י
המקנה צבלש אית מלוותה
חיות ועופות ומצליח את
ונצטרות (כאן) כל שחליפין
ציד כהן פטור מן המתנות
ונמנא לזכור אומזין (צ"מ
י"ב). השוכר את הפועל י"ו ע"י
צנו חאמר. דלמ"ט א"א לזכור
לקטן עשאוהו כוכה. וצכון
י' לזמר מפני מקנה עשו
(גיטין ל').

שיטה מקובצת

א' אלא דכר"ע לזני גמאי
אפשר: א' אומר הכהן בורר:
א' כחוש את ה' נמחה:
א' א"ל דאבלת כפנייתא
בכבל תריגמא אגן הכה
מסיפא: א' ליהיה דכהן
שויהו רבנן כמאן כו'
חובנה ניהליה לישראל:
א' חליפין נמי וצביל לקפן
בסמור: א' כהן נמי: א' הכי
והא נמי: א' השור האחד
מחבירו: א' ומעדן את
צעמן: א' ומתורגא ליה
ניהלך: א' רייה הוא שויה
תיבת ניהו נמחה: א' שאין
חליפין ביד כהן שלא נוטל
כהן כלום תחתיו כגון מתני'
דקמני זכר: א' בחליפין
ליד: א' שחן אר"י האחד
עשר קדוש: א' על דל
קריאת: א' קאי אר"י הוא
דכ"פ: א' אחריני הוא
משום: א' למאי דפרשיש
א' דהתם כחידודא כו' יוסי
אמרי' לא מוקמינן:

א' דברי רבינו חנון דהלא
לכאורה קמס ממני דהוא ר"מ
ור"י עשה אצלו דר"ע ור"ט
מתקן ולדיה שהי ידעה עד
שמתפלג וי"ט.